

Antikonsepsjonsmidler

RELIS Fagseminar for farmasøyter, januar 2018

Hanne Fiskvik Fleiner

Master i Farmasi, PhD.

RELIS Midt-Norge

RELIS

Produsentuavhengig legemiddelinformasjon for helsepersonell

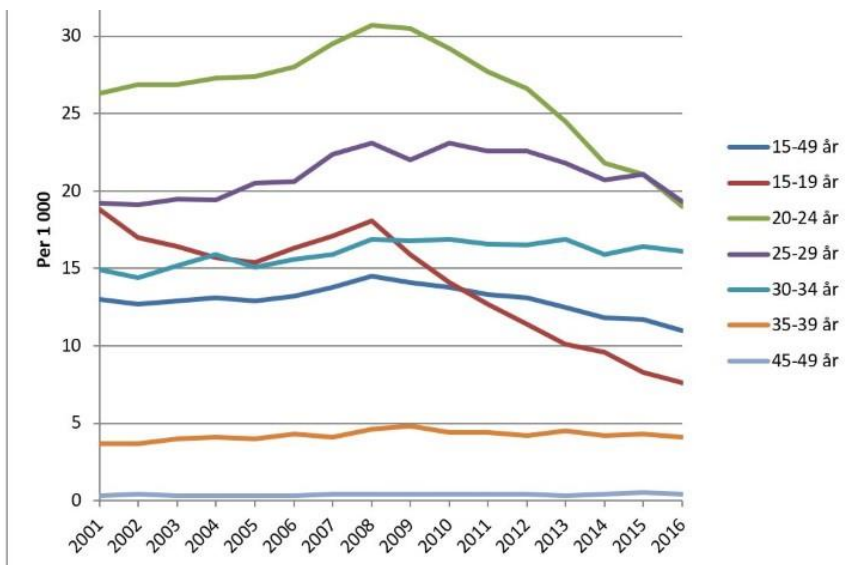
Presisering

Tema for forelesningen:

- hormonell antikonsepsjon
- (legemidler til postkoital antikonsepsjon)

RELIS

Svangerskapsavbrudd

Hormonell antikonsepsjon - hva finnes?

Progestogen og østrogen

- Kombinasjons p-piller (faste kombinasjoner/monofase og sekvenspreparater/flerfase)
- P-plaster
- P-ring

Progestogen

- Minipiller (østrogenfrie p-piller)
- Hormonspiral (gestagen Intra Uterine Device)
- P-stav (implantat)
- P-sprøyte

Hva finnes? (Anbefalte førstevalg)

Prevensjonstype	Virkestoff	Preparatnavn
Minipiller	Noretisteron Desogestrel	Conludag Cerazette/Desogestrel Orifarm
Komb. p-piller (faste kombinasjoner)	EØ+levonorgestrel EØ+desogestrel EØ+drosiprenon EØ+nomegestrol	Almina/Loette/Microgynon/Oralcon Marvelon/Mercilon Yasmin/Yasminelle/Yaz Zoely
Komb. p-piller (sekvenspreparat)	EØ+noretisteron EØ+dienogest	Synfase Qlaira
P-stav	Etonogestrel	Nexplanon
Hormonspiral	Levonorgestrel	Jaydess/Mirena/Kyleena/Levosert
P-sprøyte	Medroksyprogesteron	Depo-Provera
P-ring	EØ+etonogestrel	Nuvaring/Ornibel
P-plaster	EØ+norelgestromin	Evra
EØ = etinyløstradiol		RELIS

Hva finnes? (Anbefalte førstevalg)

Prevensjonstype	Virkestoff	Preparatnavn
Minipiller	Noretisteron Desogestrel	Conludag Cerazette/Desogestrel Orifarm
Komb. p-piller (faste kombinasjoner)	EØ+levonorgestrel EØ+desogestrel EØ+drosiprenon EØ+nomegestrol	Almina/Loette/Microgynon/Oralcon Marvelon/Mercilon Yasmin/Yasminelle/Yaz Zoely
Komb. p-piller (sekvenspreparat)	EØ+noretisteron EØ+dienogest	Synfase Qlaira
P-stav	Etonogestrel	Nexplanon
Hormonspiral	Levonorgestrel	Jaydess/Mirena/Kyleena/Levosert
P-sprøyte	Medroksyprogesteron	Depo-Provera
P-ring	EØ+etonogestrel	Nuvaring/Ornibel
P-plaster	EØ+norelgestromin	Evra
EØ = etinyløstradiol		RELIS

Hva finnes? (Anbefalte førstevalg)

Prevensjonstype	Virkestoff	Preparatnavn
Minipiller	Noretisteron Desogestrel	Conludag Cerazette/Desogestrel Orifarm
Komb. p-piller (faste kombinasjoner)	EØ+levonorgestrel EØ+desogestrel EØ+drosiprenon EØ+nomegestrol	Almina/Loette/Microgynon/Oralcon Marvelon/Mercilon Yasmin/Yasminelle/Yaz Zoely
Komb. p-piller (sekvenspreparat)	EØ+noretisteron EØ+dienogest	Synfase Qlaira
P-stav	Etonogestrel	Nexplanon
Hormonspiral	Levonorgestrel	Jaydess/Mirena/Kyleena/Levosert
P-sprøyte	Medroksyprogesteron	Depo-Provera
P-ring	EØ+etonogestrel	Nuvaring/Ornibel
P-plaster	EØ+norelgestromin	Evra
EØ = etinyløstradiol		RELIS

Hva finnes? (Anbefalte førstevalg)

Prevensjonstype	Virkestoff	Preparatnavn
Minipiller	Noretisteron Desogestrel	Conludag Cerazette/Desogestrel Orifarm
Komb. p-piller (faste kombinasjoner)	EØ+levonorgestrel EØ+desogestrel EØ+drosiprenon EØ+nomegestrol	Almina/Loette/Microgynon/Oralcon Marvelon/Mercilon Yasmin/Yasminelle/Yaz Zoely
Komb. p-piller (sekvenspreparat)	EØ+noretisteron EØ+dienogest	Synfase Qlaira
P-stav	Etonogestrel	Nexplanon
Hormonspiral	Levonorgestrel	Jaydess/Mirena/Kyleena/Levosert
P-sprøyte	Medroksyprogesteron	Depo-Provera
P-ring	EØ+etonogestrel	Nuvaring/Ornibel
P-plaster	EØ+norelgestromin	Evra
EØ = etinyløstradiol		RELIS

Langtidsvirkende, reversibel prevensjon (LARC) - utvidet rekvireringsrett til helsesøstre og jordmødre

Fra 1. januar 2016 endres helsesøstres og jordmødres rekvireringsrett for prevensjonsmidler. Endringen innebærer at helsesøstre og jordmødre med relevant utdanning kan rekvirere samtlige typer prevensjonsmidler til kvinner i alle aldersgrupper over 16 år. Rekvireringsretten vil ikke lenger være begrenset til å gjelde i kommunal helsestasjons- og skolehelsetjeneste.

Norske helsemyndigheters og WHO's anbefaling: Flere bør gis mulighet til å velge LARC (**p-stav** og **spiral**)

- Ingen brukerfeil
- Økt grad av effekt mot uønsket graviditet
- God kontinuitet i bruk
- Ikke økt risiko for blodpropp

Effekt (unngå graviditet)

Pearl Index (PI): Antall graviditeter hvis 100 kvinner bruker det aktuelle prevensjonsmidlet i ett år

PI varierer fra:

- studie til studie
- kilde til kilde
- person til person (særlig for brukeravhengige metoder)

Prevensjonstype	PI
Minipiller	0,3 - 0,4
Kombinasjons p-piller	0,2 - 0,3
P-stav	<0,1
Hormonspiral	0,1 - 0,4
P-sprøyte	<1

RELIS

Effekt (unngå graviditet)

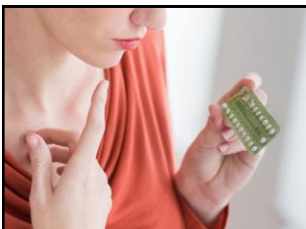
- **LARC** anses som aller mest effektivt
- Alle **kombinasjons p-piller** regnes som likeverdige preparater
- **Minipiller** er generelt mindre effektive enn kombinasjons p-piller

RELIS

Informasjon om riktig bruk

- Glemt p-pille/minipille – sikkerhetsintervall
- Oppstart av prevensjon etter nødprevensjon
- Skifte av prevensjon
- Utsettelse av menstruasjon
- Oppkast og diaré

RELIS

Informasjon om riktig bruk

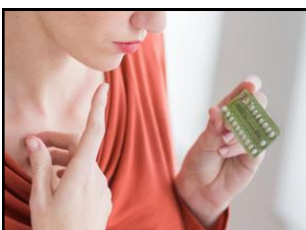
Glemt?

Preparatomtaler og pakningsvedlegg påpeker at sikkerheten av **kombinasjonspiller** kan reduseres etter 36 timer.

<12 timer siden tablettene skulle tas (<36 timer siden forrige tablett): ta den sist gjenglemte tablettene så raskt som mulig, og ta neste tablett til vanlig tid (selv om det innebærer to tabletter i løpet av samme dag).

Andre kilder (inkludert WHO) angir et vindu på 48 timer, uansett hvor i syklusen. **Andre tiltak (som kondom) er ikke nødvendig om man glemmer bare én dose.**

RELIS

Informasjon om riktig bruk

Glemt?

- Se i preparatomtalen for hver enkelt p-pille
- Håndtering avhenger av type p-pille og hvor i syklus
- Dersom glemt mer enn én pille: kondom ved samleie, i en uke
- Ved tvil om håndtering: henvis kvinnen til lege

RELIS

Informasjon om riktig bruk

Helsesista 🙌
21t siden fra kamerarull

Hei, jeg er en jente på 17 år. Ehm jeg hadde samleie på tirsdagen. Så når jeg tok p-pilla mi så jeg at jeg ikke hadde tatt de på 4 dager.. men jeg tok den etter jeg hadde hatt samleie. Jeg er derfor litt nervøs over at jeg kan bli gravid.. jeg er en amatør på slikt, men jeg vet ikke så mye om p-piller. Håper du svarer og kan evt hjelpe meg

MEG

Det kan skje om du har slurva med pilla, du kan ta angrepille innen 5 dager, men husk at angrepillen som heter Ella one ødelegger virkning av p-piller. Bytt til spiral el p-stav så fort som mulig 👍 det er gratis når du er 16/17 også 🙌👉

Spleis på angrepille på apotek 👍

RELIS

Informasjon om riktig bruk

Oppstart av prevensjon etter angrepille

Ulipristal (EllaOne)

- Studie: Oppstart med desogestrel (Cerazette) rett etter bruk av ulipristal, kan gi nedsatt effekt av nødprevensjonen
- Det bør ventes 5 dager før oppstart med alle typer peroral hormonell prevensjon

Levonorgestrel (NorLevo)

- Det forventes ikke tilsvarende redusert effekt med tidlig oppstart av hormonell prevensjon

RELIS

Informasjon om riktig bruk

Oppstart av prevensjon etter angrepille

Barrieremetode anbefales etter oppstart av fast prevensjon, til effekten av prevensjonsmidlet inntre

Graviditetstest anbefales tre uker (tidligst) etter ubeskyttet samleie. Uavhengig av hvilken nødprevensjon som brukes

RELIS

Informasjon om riktig bruk

Skifte av prevensjonsmiddel

Slå opp i preparatomtalen (SPC) for legemidlet det skal startes med

Eksempel:

Skifte til kombinasjons p-pille

Fra P-pille: Oppstart fortrinnsvis dagen etter siste virksomme tablett av tidligere p-pille, senest dagen etter at vanlig tablettfri periode eller periode med inaktive tabletter for tidligere p-pille er over.

Fra P-ring/P-plaster: Oppstart dagen ring/plaster fjernes eller senest når neste påføring/innsetting skulle vært gjort.

Fra preparater med kun innhold av progestogen (p-stav/spiral): Oppstart dagen implantat/spiral fjernes. Tilleggsprevensjon må benyttes de første 7 dagene.

Fra Minipille: Oppstart hvilken som helst dag.

Informasjon om riktig bruk

Menstruasjonsutsettelse

Kombinasjons p-piller (monofasiske)

Fortsett med neste brett uten opphold etter pille nr. 21. De hormonfrie pillene på brettet kastes.

Kombinasjons p-piller (flerfasiske): NLH

Kvinner som bruker p-ring/plaster: Bruk flere ringer/plastre sammenhengende

Norsk legemiddelhåndbok: *Forskyvning av normal menstruasjon*

Informasjon om riktig bruk

- Glemt p-pille/minipille – sikkerhetsintervall
- Oppstart av prevensjon etter bruk av nødprevensjon
- Skifte av prevensjon
- Utsettelse av menstruasjon
- Oppkast og diaré

RELIS

Bivirkninger - de vanligste

Kombinasjons p-piller

- Kvalme
- Mastalgi
- Hodepine (migrene)
- Nedstemthet
- Endret seksuallyst
- Væskeretensjon
- Blødningsforstyrrelse

Minipiller

- Blødningsforstyrrelse
- Kvalme
- Mastalgi
- Hodepine
- Endret seksuallyst

LARC

Hormonspiral/P-stav:

- Blødningsforstyrrelser i form av metroragi eller spotting
- Amenoré (~20%)
- Kvalme
- Mastalgi
- Hodepine
- Endret seksuallyst

P-sprøyte

I tillegg: kan redusere beinmassen

Andre bivirkninger

- Vektøkning
- Depresjon
- Melasma (hyperpigmentering)
- **Blodpropp av kombinasjons p-piller**

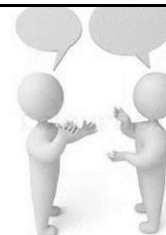
Risiko for blodpropp

Prevensjonstype	Virkestoff	Risiko for blodpropp
Minipiller	Noretisteron	2
	Desogestrel	2
Komb. p-piller (faste kombinasjoner)	EØ+levonorgestrel	5-7
	EØ+desogestrel	9-12
	EØ+drosiprenon	9-12
	EØ+nomegestrol	Ikke kjent
Komb. p-piller (sekvenspreparat)	EØ+noretisteron	5-7
	EØ+dienogest	Ikke kjent
P-stav	Etonogestrel	2
Hormonspiral	Levonorgestrel	2
P-sprøyte	Medroksyprogesteron	2
P-ring	EØ+etonogestrel	6-12
P-plaster	EØ+norelgestromin	6-12

2 = risiko for friske kvinner, som ikke bruker hormonell prevensjon

RELIS

Rådgivning - blodpropp

Størst risiko de første 6-12 månedene etter oppstart

- Bruk p-pillene fast og unngå unødvendige pauser
- Ikke skift merke ofte
- Ikke lån p-piller av andre
- Unngå røyking

Symptomer

- Sterke smerter og/eller hevelse i ett ben eller én arm
- Blodpropp kan også oppstå i lunger og pulsårer

Merker du symptomer på blodpropp; kom deg til legen!

RELIS

Amming

- Anbefaling: **østrogenfrie preparater (progestogen)**
- Høye doser østrogener: kan redusere melkeproduksjonen
- Overgangen til morsmelk er liten
- **Hormonspiral** (fra fire uker), **minipiller** og **p-stav** (fra seks uker). P-sprøyte (fra seks måneder) kan også brukes av ammende

RELIS

Rådgiving i apoteket - ved oppstart med p-piller

- Brukes som anbefalt av lege/helsesøster/jordmor
- Les pakningsvedlegget nøye
- P-piller beskytter ikke mot kjønnssykdommer (kondom)
- Bruk p-pillene uten unødvendige pauser
- Oppstart bør skje på første menstruasjonsdag
- Oppkast og diaré

RELIS

Oppsummering

Anbefaling

Flere bør gis mulighet til å velge LARC (**p-stav** og **spiral**)

Anbefalte førstevalg

Hormonspiral: **levonorgestrel**

P-stav: **etonogestrel**

Minipiller: **desogestrel**

Kombinasjons p-piller: **etinyløstradiol + levonorgestrel**

Effekt

LARC > kombinasjons p-piller > minipiller

RELIS

Oppsummering

Glemt, skifte type, menstrasjonsutsettelse, oppstart (p-piller): Se preparatomtale (SPC)

Blodpropp

- Unngå unødvendige pauser (kombinasjons p-piller)
- Ta kontakt med lege ved symptomer!

Til kunden: Les pakningsvedlegget!

Takk!

www.relis.no

Produsentuavhengig legemiddelinformasjon for helsepersonell

RELIS

Antikonsepsjonsmidler

RELIS Fagseminar for farmasøyter, januar 2018

Hanne Fiskvik Fleiner

Master i Farmasi, PhD.
RELIS Midt-Norge

RELIS

Produsentuavhengig legemiddelinformasjon for helsepersonell